

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 181/07-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. septembra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť J. D., T., zastúpeného advokátkou JUDr. D. K., T., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 960/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. D. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 960/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 960/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je povinný uhradiť J. D. trovy konania v sume 7 424,60 Sk (slovom sedemtisícštyristodvadsaťštyri slovenských korún 60 halierov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. K., T.

5. Sťažnosti J. D. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 181/07-9 z 26. júna 2007 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. D. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 960/95.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že návrhom doručeným okresnému súdu 29. septembra 1995 sa domáhal zaplatenia sumy 17 000 Sk s prísl. z dôvodu nevyplácania príplatku za riadenie. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 2. októbra 1996. Okresný súd takmer po 7 rokoch rozhodol 3. júna 2002 rozsudkom, ktorý bol v rámci odvolacieho konania uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 422/02 z 20. januára 2004 zrušený a vec bola vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Sťažovateľ uviedol, že súdny spor vedený okresným súdom pod sp. zn. 8 C 960/95 trvá už 11 a pol roka a dosiaľ nie je právoplatne skončený, čo len prehlbuje jeho právnu neistotu.

Sťažovateľ uviedol, že v postupe okresného súdu vidí porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk odôvodnil neprimeranou dĺžkou konania a jej dopadom na jeho majetkové práva.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho podpredsedom, listom z 3. augusta sp. zn. Spr 741/07, kde sa uvádza:

„Žaloba bola doručená súdu dňa 29. 9. 1995. Úpravou zo dňa 03. 10. 1995 bola žalovanému doručovaná žaloba, ktorú prevzal dňa 09. 10. 1995. Žalovaný sa k žalobe vyjadril podaním doručeným súdu dňa 12. 10. 1995 a žiadal bližšie identifikovať vojenský útvar alebo zariadenie A., ktorého bol žalobca príslušníkom.

Vyjadrenie žalovaného prevzal právny zástupca žalobcu dňa 16. 11. 1995. Podaním doručeným súdu dňa 20. 11. 1995 oznámil žalobca útvar, ktorého bol príslušníkom a súd toto oznámil žalobcovi podaním zo dňa 23. 11. 1995, ktoré žalovaný prevzal dňa 01. 12. 1995. Dňa 14. 12. 1995 bolo súdu doručené vyjadrenie žalovaného, ktoré súd doručil právnomu zástupcovi žalobcu dňa 02. 01. 1996. Podaním doručeným súdu dňa 05. 01. 1996 sa žalobca vyjadril k podaniu žalovaného a navrhol vykonať dôkaz rozkazom Ministra obrany SR, nakoľko tento k dispozícii nemá.

Podaním doručeným súdu dňa 01. 02. 1996 predložil žalovaný súdu listinné dôkazy. Dňa 15. 08. 1996 bolo nariadené pojednávanie na deň 02. 10. 1996. Pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na neurčito za účelom predvolania svedka navrhnutého žalobcom a predložením listinných dôkazov žalovaným. Dňa 29. 10. 1996 doložil žalovaný do spisu listinné dôkazy, ktoré boli označené ako tajné a sú mimo spisu.

Opatrením zo dňa 25. 05. 1998 bola vec pridelená inej sudkyňi. Uznesením zo dňa 02. 10. 1996 súd nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Dňa 10. 12. 1998 bol vytýčený termín pojednávania na deň 21. 01. 1999 a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zabezpečenia ďalších listinných dôkazov.

Opatrením zo dňa 11. 01. 2001 bola vec pridelená inej sudkyňi. Dňa 07. 05. 2002 bol vytýčený termín pojednávania na 03. 06. 2002 a na tomto pojednávaní bol vyhlásený rozsudok. Dňa 28. 08. 2002 doručil žalobca súdu odvolanie proti rozsudku. Dňa 02. 09. 2002 bolo žalovanému doručené odvolanie a žalobca bol vyzvaný na zaplatenie súdneho

poplatku za podané odvolanie. Dňa 03. 10. 2002 bol spis zaslaný Krajskému súdu v Trenčíne na rozhodnutie o odvolaní. Dňa 13. 05. 2003 sa uskutočnilo pojednávanie na odvolacom súde a vec bola odročená na neurčito za účelom zabezpečenia listinných dôkazov. Na pojednávaní dňa 20. 01. 2004 odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a spis bol doručený okresnému súdu dňa 12. 03. 2004. Dňa 12. 03. 2004 bola vec pridelená ďalšej sudkyňi. Podaním zo dňa 23. 04. 2007 požiadal súd o zbavenie mlčanlivosti navrhovaných svedkov.

Skutočnosť, že od podania žaloby ubehlo prakticky 11 rokov boli ovplyvnené následnými skutočnosťami:

- fluktuáciou sudcov konajúcich vo veci, keď do dnešného dňa konali vo veci 4 sudkyne,*
- sporným nárokom, keď žalobca ako bývalý príslušník A. si uplatňoval nárok, ktorý preukazoval utajenými skutočnosťami a svedkovia sú viazaní mlčanlivosťou.“*

Rovnaké skutočnosti, čo sa týka úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu.

Podpredseda okresného súdu v podaní z 3. augusta 2007 a právny zástupca sťažovateľa v podaní zo 16. augusta 2007 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní, preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Po vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 8 C 960/95 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej v súčasnosti okresným súdom pod sp. zn. 8 C 960/05 je zaplatenie sumy 17 000 Sk s prísl. z dôvodu nevyplácania „*príplatku za riadenie*“, ktoré tvorí súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosťný a pri hodnotení jeho správania ako účastníka súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal jeho postupom v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska doterajšieho priebehu posudzovaného konania.

Z rozboru veci vyplýva, že konanie začalo 29. septembra 1995 podaním žaloby o zaplatenie 17 000 Sk s prísl. Dňa 3. júna 2002 okresný súd rozsudkom žalobu zamietol. Dňa 28. augusta 2002 sťažovateľ proti tomuto rozsudku podal odvolanie. Dňa 9. októbra 2002 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Dňa 20. januára 2004 krajský súd uznesením zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dňa 12. marca 2004 sa spis vrátil okresnému súdu.

Ústavný súd zistil, že v tomto súdnom konaní došlo k opakovanej nečinnosti. Nečinnosť okresného súdu bola zistená od 2. októbra 1996, keď sa uskutočnilo pojednávanie, do 21. januára 1999, keď sa konalo pojednávanie (nečinnosť v trvaní 28 mesiacov), ďalej od 16. novembra 1999, keď okresný súd vyzval žalovaného na predloženie listinných dokladov, do 3. júna 2002, keď sa uskutočnilo pojednávanie (nečinnosť v trvaní 30 mesiacov), ďalej od 12. marca 2004, keď sa spis vrátil okresnému súdu, do 23. apríla 2007, keď okresný súd požiadal Ministerstvo obrany Slovenskej republiky o zbavenie svedkov mlčanlivosti.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na tú skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 1995, konštatuje, že dĺžka konania takmer 11 a pol roka (z toho na okresnom súde takmer 10 rokov) nemôže zodpovedať požiadavke konania bez zbytočných prieťahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že právna vec sťažovateľa nebola prerokovaná bez zbytočných prieťahov a že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 960/95 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal (podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. 8 C 960/95 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok konania o zaplatenie 17 000 Sk s prísl., ktoré nie je právoplatne skončené ani po 11 a pol roku (z toho na okresnom súde sa konalo 10 rokov). U sťažovateľa oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, z princípov spravodlivosti a zo spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu, ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľa.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si podaním z 16. augusta 2007 uplatnila trovy konania v sume 7 424,60 Sk vrátane DPH, ktoré bližšie špecifikovala. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 7 424,60 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 970 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) plus 19 % daň z pridanej hodnoty, keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty. Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi

sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 178 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnej zástupkyňi sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2007